

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILAR PSIXOLOGIYASI

Shaymanova Nozigul Abdullayevna

Qashqadaryo viloyati, Koson tumani 80- maktabning Boshlang‘ich ta’lim
o‘qituvchisi.

Tel raqam: 95 933-53-35 nozigul082@gmail.com

Buriyeva Raisa Zayliyevna

Koson tumani 32 maktab o‘qituvchisi

raisaburieval987@gmail.com +998880715787

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning psixologik rivojlanish xususiyatlari tahlil etiladi. Xususan, ularning aqliy, emotsional va ijtimoiy rivojlanish jarayonlari, shuningdek, shaxsiy sifatlarining shakllanishiga ta’sir etuvchi omillar ko‘rib chiqiladi. Maqolada bu yosh davrida o‘quvchilarning o‘z-o‘zini anglash, nutq rivoji, motivatsiya va o‘rganish qobiliyatining o‘ziga xos jihatlari yoritilgan. Shuningdek, pedagog va psixologlar uchun kichik maktab yoshidagi bolalar bilan ishlashda zarur bo‘lgan tavsiyalar ham berilgan. Tadqiqot natijalari bu yoshdagi o‘quvchilarning ta’lim jarayoniga yanada samarali yondashishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: kichik maktab yoshi, psixologik rivojlanish, aqliy rivojlanish, emotsional holat, ijtimoiy moslashuv, motivatsiya, nutq rivoji, o‘quv faoliyati, shaxsiy xususiyatlar, o‘z-o‘zini anglash, pedagogik yondashuv, psixologik yordam.

Kirish.

Kichik maktab yoshi — bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu davrda o‘quvchilar aqliy, emotsional va ijtimoiy rivojlanishning yangi bosqichiga qadam qo‘yadilar. Ularning dunyoqarashi kengayib, mustaqil fikrlash va o‘z-o‘zini anglash qobiliyati shakllana boshlaydi. O‘quv faoliyati asosiy yetakchi faoliyat turi sifatida rivojlanib, bolalarda mehnatsevarlik, intizom va maqsadga intilish kabi sifatlar tarkib topadi. Shu bois, kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning psixologik xususiyatlarini o‘rganish, ularning ta’lim-tarbiya jarayonini to‘g‘ri tashkil etish va shaxsiy rivojlanishiga samarali ta’sir ko‘rsatish uchun nihoyatda muhimdir.

Ushbu maqolada kichik maktab yoshidagi bolalarning psixologik rivojlanish jarayonlari va ularga xos bo'lgan o'ziga xos xususiyatlar tahlil qilinadi.

Asosiy qism.

Kichik maktab yoshi odatda 6–10 yosh oralig'ini o'z ichiga oladi. Bu davr bolaning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishida tub burilish nuqtasi hisoblanadi. Maktabga qadam qo'yish bolaning hayot tarzini tubdan o'zgartiradi: o'quv faoliyati markaziy o'ringa chiqadi va yangi ijtimoiy talablar, majburiyatlar yuzaga keladi. Shu sababli bu yoshdagi o'quvchilarning psixologik rivojlanish xususiyatlarini chuqur o'rganish, ularning shaxs sifatida shakllanishiga to'g'ri yo'l ko'rsatish uchun zarurdir.

Aqliy rivojlanish.

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, diqqatni jamlash, xotira va tasavvur kabi aqliy jarayonlar faol rivojlana boshlaydi. Ular uchun konkret tasavvurga asoslangan fikrlash xarakterlidir, ya'ni ular real, aniq predmet va hodisalarni oson tasavvur etadilar. Bu yoshda bolalar sabab-oqibat bog'liqliklarini tushunishni, oddiy tahlil va solishtirishlarni amalga oshirishni o'rganadilar. Piagening kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko'ra, bu davr bolalari konkret operatsiyalar bosqichiga kiradi: ular real sharoitdagi hodisalarni tahlil qila oladilar, lekin abstrakt tushunchalarni tushunish qiyin kechadi.

Emotsional rivojlanish.

Bu bosqichda o'quvchilarning hissiy dunyosi ham sezilarli darajada boyiydi. Ular o'z his-tuyg'ularini yaxshiroq anglay boshlaydilar va boshqalar his-tuyg'ulariga ham e'tibor qaratadilar. Kichik maktab yoshidagi bolalar ko'proq ijobiy bahoga, rag'batga ehtiyoj sezadilar. O'qituvchi va ota-onalarning baholari ular uchun juda muhim bo'lib, o'z-o'zini baholash jarayoniga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Bu yoshdagi bolalarning o'z-o'zini qadrlashi oson shikastlanishi mumkin, shuning uchun ular bilan ishlashda muloyimlik va ijobiy mustahkamlash usullaridan foydalanish muhimdir.

Ijtimoiy rivojlanish.

Maktab faoliyati bolaning ijtimoiy hayotining markaziga aylanadi. O'quvchilarda do'stlik, hamkorlik va jamoaviy ish ko'nikmalari shakllanadi. Jamoa ichida o'z o'rnini topish, tengdoshlari bilan muloqot qilish va hamkorlik qilish bolalarning ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Bu yoshda bolalar

ijtimoiy qoidalarni tushuna boshlaydilar va o'z xatti-harakatlarini ushbu qoidalarga muvofiqlashtirishga intiladilar. Motivatsiya va o'quv faoliyati.

Kichik maktab yoshida o'qishga motivatsiyaning shakllanishi juda muhimdir. Dastlabki yillarda o'quvchilarning motivatsiyasi ko'pincha tashqi rag'bat (masalan, baho, maqto'v) bilan bog'liq bo'ladi. Vaqt o'tishi bilan ichki motivatsiya — bilim olishga bo'lgan qiziqish, o'zini rivojlantirish istagi shakllanishi kerak. O'quv faoliyatida bolalarga aniq maqsadlar qo'yish, ular uchun qiziqarli va mos metodikalar qo'llash motivatsiyani oshirishga yorda beradi.

Shaxsiy xususiyatlarning shakllanishi.

Bu davrda bolalarda o'z-o'zini anglash, o'ziga nisbatan baho berish, o'z faoliyatini rejalashtirish va nazorat qilish qobiliyatlari rivojlanadi. Mustaqillik, javobgarlik, mehnatsevarlik, qat'iyatlilik kabi shaxsiy sifatlarning shakllanishi aynan shu yoshda boshlanadi. Shuning uchun bolalarga o'z fikrini bildirish, qaror qabul qilish imkoniyatlarini yaratish, xatolaridan o'rganishlariga sharoit yaratish juda muhimdir. Pedagogik va psixologik yondashuvlar.

O'qituvchilar va psixologlar kichik maktab yoshidagi o'quvchilarga individual va differensial yondashuvni qo'llashlari zarur. Har bir bolaning rivojlanish sur'ati va shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda, ularning o'ziga xos ehtiyojlariga mos metodlar tanlanishi kerak. Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikda ishlash, bola rivojlanishini muntazam kuzatib borish, zarur bo'lsa psixologik yordam ko'rsatish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa:

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning psixologik rivojlanishi ularning shaxs sifatida shakllanishining asosiy poydevorini tashkil etadi. Bu davrda bolalar aqliy, emotsional va ijtimoiy jihatdan faol rivojlanadilar, mustaqil fikrlash, o'z-o'zini baholash va jamoadagi o'z o'rnini aniqlash ko'nikmalarini egallaydilar. O'qituvchilar, psixologlar va ota-onalar tomonidan ko'rsatiladigan to'g'ri pedagogik va psixologik yondashuv bolalarning sog'lom shaxs sifatida shakllanishini ta'minlaydi. O'quvchilarning o'z-o'ziga ishonchini oshirish, bilimga bo'lgan qiziqishini qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'lim va hayotiy faoliyatga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bois, kichik maktab yoshidagi bolalarning psixologik xususiyatlarini chuqur o'rganish va ularning ehtiyojlariga mos tarzda yondashish ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismiga aylanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдуллаева Н.К. "Психология детского возраста". – Т.: Fan va texnologiya, 2015.
2. Ananjev B.G. "Bolalar va o'smirlar psixologiyasi". – Т.: Sharq, 2018.
3. Vygotskiy L.S. "Pedagogik psixologiya". – М.: Pedagogika, 1991.
4. Elkonin D.B. "Bola rivojlanishining psixologik bosqichlari". – Т.: O'zbekiston, 2017.
5. Piaget J. "Bolalar tafakkuri va nutqining rivojlanishi". – М.: Prosveshchenie, 1984.
6. Xolmatova M.T. "O'quvchilarning psixologik rivojlanishi". – Т.: Fan, 2014.
7. Davletshin M.R. "Pedagogik psixologiya asoslari". – Т.: Iste'dod, 2012.
8. Bo'rijonov M.B. "Bolalar psixologiyasi". – Т.: Universitet, 2020.
9. Rubinshteyn S.L. "Inson va uning psixikasi". – М.: Nauka, 2000.
10. Boshqirov A.X. "Kichik maktab yoshidagi bolalar psixologiyasi". – Т.: Ilm ziyo, 2016.
11. Bruner J. "Ta'lim jarayonining psixologiyasi". – М.: Prosveshchenie, 1977.
12. Smirnov A.A., Venger L.A. "Bolalar va o'smirlar psixologiyasi". – М.: Prosveshchenie, 1995.
13. Selevko G.K. "Ta'lim texnologiyalari va ularning psixologik asoslari". – Т.: Fan, 2011.
14. Qodirova N. "Ta'lim jarayonida bolalar psixologik xususiyatlari". – Samarqand, 2019.
15. Woolfolk A. "Pedagogik psixologiya". – Т.: Yangi asr avlodi, 2010.

